

DVOJNI JUBILEJ IDRISKEGA DEKANA MSGRA. MIHAELA ARKA

Ljubljana, septembra 1937. (Agis). Prostor pred idrijskim župniščem je v soboto zvečer, 18. t. m. oživel. Zbralo se je veliko število Idričarcev, ki so hoteli prisrčivo potrditi podoknicni krvehilni pevstvo v čast osamdesetletnice mestnega župnika in dekana. Mogočna pesem je zaorila v dokaz globoke ljubezni in hvalečnosti faranov do svojega dušnega voditelja, ki jim pastiruje že štiri deset let. Drugi dan je slavljence opirali pontifikalne maše ob asistenci številnih duhovščine, ki je prispela iz najrazličnejših krajev to in onkraj meje. Mogočen pevski zbor in orkester, sestavljen iz bivših članov raznih idrijskih društev, je izvajal velikonočni Wagnerjevo mašo in tako povzdignil cerkveno svečanost. Tudi pri tej priložnosti je bilo opaziti kako zelo je slavljence priljubljen med prebivalstvom, ki je napopolno do zadnjega kotička sicer prostorno farno cerkev. Proslava tega jubileja se sicer ni vrisla v obseg, kot bi bilo želeli in kakršnega je slavljence zaslužili, vendar bo ostala vsem v nezbrisnem spominu.

Msgr. Mihael Arko je 19. septembra t. l. dopolnil svoj osamdeseti rojstni dan in štiridesetletnico svojega službovanja v Idriji.

Slavljence se je rodil 19. septembra 1857 Zapoltoke pri Sodrščici na Dolenjskem, gimnazijo in bogoslovno študije je dovršil v Ljubljani, novo mašo pa je kot tretjeletnik pel 19. septembra 1880. Služboval je najprej kot kaplan v škofiji Loka, potem pa ves čas do danes v krajih, ki so prišli pod Italijo, tako v Hrenovcah pri Postojni, v Šturjah pri Ajdovščini ter zadnjih štiri deset let v Idriji, kamor je bil imenovan kot dekan 7. Julija 1897.

Ceravno ni slavljence po rojstvu naš ožji rojak, vendar se je znašel med našim ljudstvom, ga vzbujal tako, kakor ono njega. Njegova močna volja, krevelnit značaj in dobro srčnost so ga vodili v njegovem velikem delu, ki ga je storil za naše ljudstvo, zlasti pa še za Idričane in idrijske rudarje posebej. Ni bil samo duhovnik, ampak tudi nad vse vnet prosvetni in gospodarski delavec. Njegovo delo je bilo zlasti vsestransko in obilno, ko je prišel v Idrijo. Kot dušni pastir se je zavzel za razne verske organizacije in jih ustanavljal. Organiziral je cerkveni pevski zbor, kar mu sicer ni delalo težko, kajti Idričarji so znani kot veliki ljubitelji glasbe in petja. Ustanovil in vodil je Vincencijevo družbo, posvetil pa je posebno pažnjo tudi prosvetni in narodni vzgoji občanov, zato je bil inšicirator ustanovitve Katoliške delavske družbe, ki jo je vsa leta vodil; ustanovil je rudarsko nabavljivalno združenje (»Zadruga«), kjer je deloval kot odbornik, sodeloval pa je tudi kot odbornik pri ljudski posojilnici. Ravno tako kot za cerkveno se je zavzemal za dvig narodne pesmi in glasbe. V okrožju Kat. del. družbe je ustanovil mogočen pevski zbor, organiziral godbo na lok, po vojni pa tudi godbo na pihala s katerimi je prejel po večkrat na leto uspehe in zelo dobro obiskovane koncerte. Posebno znani so bili vsakoletni celiljski koncerti in teške orkestralne maše. Nekdo se je visoki avstrijski uradnik izrazil, da ne bi verjel, kako visoko se je rudar povzpeli v kulturnem pogledu, če ne bi na lastna ušesa slišal izvajanje zborov. Radi svoje dovršenosti je bil njegov zbor znan daleč preko meje Idrijskega okraja, saj je nastopal v Rimu leta 1909 in 1913 in tudi na raznih predvojnih katoliških shodih po Sloveniji. Po svetovni vojni je organiziral izlete v razne okolišne kraje, vsem pevcem pa bo ostal v nezbrisnem spominu prvi povojni izlet na Sv. Goro pri Gorici, ki je bil posvečen spominu in vojni padlim članom zborov.

Bil je prijatelj in sodelavec pokojnega dr. Evang. Kreka in je imel vedno globoko razumevanje za delavska vprašanja, ki so posebno v Idriji — v našem največjem delavskem centru — bila vedno pereča.

Med svetovno vojno se je trudil kar je bilo v njegovi moči, da bi omilil bedo delavstvu in po njegovem posredovanju je bila mnogokrat nakazana in danih razmerah znatna poškoda živl. Med vojno je skušal tudi vplivati na odločilne faktorje, da bi omilili bedne razmere, v katerih so se nahajali Italijanski ujetniki, nastanjeni v Idriji.

Radi svoje velike delavnosti in požrtvovalnosti v dobroti župljanov in cele okolice je bil leta 1901 izvoljen za poslanca v kranjski deželni zbor, kjer je premnogokrat imel vodilno besedo v važnih vprašanjih, čeprav njegovo ime radi skromnosti ni bilo nikoli omenjeno.

Kot vsestranski kulturni delavec je sodeloval tudi pri raznih listih, pred vojno in po vojni, v drugi pokolici preteklega stoletja je odlično posejati; v tedanje katoliško gibanje na Slovenskem, in pri reorganizaciji »Slovenca«. Bil je zelo agilen dopisnik takratnih posvetnih in stanovskih listov. Po vojni je zlasti sodeloval pri tržaški »Edinosti« in »Goriški Straži«. Posebno so znani njegovi članki o zgodovini Idrije in Idrijskega rudnika, ki so izhajali kot podlistki v

TATOV SO OBISKALI POSTO IN CERKEV V PODGORI

Gorica, septembra 1937. (Agis). — S ponarejenimi ključii ali z vitromim se je posrečilo tatovom, da so se vtilotapili v župno cerkev, kjer so se spravili takoj nad skrinjico za milodare in na tabernakelj. Odnegli so 20 lir in en kelih. Po izvršeni tatvini so neznanici izgledali ne da bi pustili za seboj kakršnokoli sled. Vendar pa so v Podgori izvršili ponoven obisk v poštnem uradu, v katerega so udrti skozi glavna vrata. Takoj so vzele na piko glavno blagajno, ki so jo brez

uspeha skušali odpreti. Ko so videli, da so njihovi napori brezuspešni, so opustili brezplodno delo in so kovinsko blagajno, ki je bila privezana k zidu z debelo železno verigo raje odnesli na miran kraj. Njihov uspeh pa je bil zelo majhen, ker je bilo v blagajni le nekaj kolikov in upravnih okrožnic. Karabinerji iz Podgore, ki so bili o obeh tatvinah takoj obveščeni, so takoj ukrenili vse, da bi iztaknili vtiomlice.

PO SPORAZUMU

Št. Peter na Krasu, septembra 1937. (Agis). Z začetkom šolskega leta se bodo vrnili v vasi med naše ljudstvo italijanski učitelji, ki so povečini prava nadloga našemu človeku. Med počitnicami so imeli pred njim mir, lahko so poslušali radio po lastni želji in volji in se zlasti radi ustavljali pri ljubljanski radioodlični postaji. Zdaj bodo spet za to prikažani, kajli Bog ne da, da bi se učitelji pojavili takrat v hiši, ko domači poslušajo radio Ljubljana. To bi bilo zamere in klevet in sovraštva, izključena pa ni tudi ovadba pristojnim oblastem. Tako namreč po sporazumu! Tudi to po sporazumu!

NOV KONFINIRANEC

Trst, sept. 1937. Pod pretozvo, da je propagiral komunizem, je konfinacijska komisija pri tržaški prefekturi obsodila komunističnega Antona Boneto iz Sezane na 5 let prognanstva.

NOVICE IZ KANALA

Kanal, sept. 1937. — V Kanalu so postavili visok drog za zastavo v spomin na ustanoviteljev imperija. Na to misel je prišel tamošnji podčast inž. Casanego. Verjetno je, da bodo sledili temu zgledu še drugi podčastje v slovenskih krajih, tako da bodo imeli fasisti zopet lahko povod, nastopati proti slovenskemu prebivalstvu.

Sorodnika pokojnega generala Skodnika, ki je bil doma iz Kanala, so darovali kanalncem 200 knjig in omaro zaup. Svečda so knjige samo italijanske.

POTREBNA KOREKTURA

Na članak »Pedesetogodišnica Josipa Bazelija«, koji je izšao u prošlom broju, primili smo ovo pismo od jednog čovjeka koji je u Puli živio i radio duže vremena, a naročito aktivno za vrijeme rata. U želji da budemo objektivni, donosimo te rečke, pa nam je stalo da se shvate jedino kao dobromjerna korektura.

Pročitao sam pažljivo u »Istri« članak o g. Josipu Bazeliju, pa mislim, da su vam se i nehotice potkrale neke netočnosti. Nemam ništa protiv toga da se piše o zaslužnim ljudima, naročito prigodom raznih jubileja, ali nije dobro nikada stvari pretvarati. Iz »Istre« će se jedan put pisati povijest; pa u želji da se one, koji ne budu lično poznavali ljude i prilike, ne dovede nehotice u bludnju, treba već sada pažiti na tačnost. Gospodin Bazeli je zaista bio vrijedan i zaslužan, ali ste pogrešno informirani da je g. Bazeli pokrenuo pitanje osnivanja hrvatske gimnazije u Puli. Istina je da je g. Bazeli vodio brigu o sakupljenom novcu u tu svrhu, a slično je i sa akcijom za otvaranje državne hrvatske pučke škole u Puli. U »Hrvatskom listu« djelovao je g. Bazeli kao knjigovodja.

Molim da ne shvatite ovo kao zamjerke nikome, već jedino onako kao što je napisano: s namjerom da se neki detalji naše povijesti korigiraju i napomenu da visokom g. Bazeliju i da ovo nije napisano radi njega, već jedino radi toga da bi se utvrdila istina o nekim za nas neobično važnim događajima, istina, koju bi do pedesetak godina bilo teže utvrditi.

»Edinosti. To njegovo veliko in važno delo, ki je obrnilo in zbralo mnogo zanimljiva in važnega zgodovinskega materiala, ki bi sicer šlo v pozabiljenje, kajli izvirni dokumenti iz Idrijskega arhiva se počasi sgrublajo, so hvalenjski idrijski župljani izdali v posebni knjigi ob jubilarstvu zlasti maši leta 1931.

Bil je med onimi, ki so sprožili misel za ustanovitev srednje šole v Idriji, čeprav se je zavzemal, kar je razumljivo, za gimnazijo in ne za realko. Po njegovem prizadevanju se je v Idriji ustanovila maršalkova lepa navada, posebno v cerkvenem okru, na pr. velikonočne jutranjice (matutinum), ki se izvajajo s sodelovanjem celotnega pevskega zbora le še v Idriji in menda v ljubljanski stolnici itd.

Po vojni je kakor za mnoge druge, tudi za njega nastala povsem nova doba. Sicer je prav v tej dobi društveno življenje, katerega duša je bil ljubljant, v nekaterih smereh doseglo svoj višek, naj omenimo le razne dramskate in druga, posebno pa pevske prireditve, toda leta 1927 je to življenje ugasmilo. Šad njegovega dolgoletnega truda je bil uničen. Po smrti idrijskega »Kreka« kateheta Oswalda, svojega sbrata, je ostal med svojim ljudstvom povsem osamljen. Delo pri cerkvenem zboru je prepustil mlajšim možem, ker mu visoka starost in

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

Ozeljan pri Gorici, 26. letni Ivan Gruden je kopal in pri tem zadeli z motiko/ob. vojni izstrelek, ki se je razpočil in prizadel iztreknu težke rane na levi roki in desni nogi, da so ga morali prepeljati v gorško bolnico.

Sempas. Mirko Oberkand, star 14 let, je našel še nerazstrlejeno granato ki se mu je razpočila in razvanila.

Gorica. Mestna občina je sklenila najeti 1.000.000 posojila pri gorikem Montu. Posojilo ng bi se porabilo za kritje nove bolnišnice na šentpeterski cesti.

Vodjanj. Bačin Anton, 41 godinu star, je tako nesrečno pao iz kola da si je slemio ruke i zadoblo potres mozga.

Trst. Tržaške delavske zadruge so dobile komisarija Eugona Trevisinja. Dosedajni predsednik dr. Matteucci je postal ostavko.

Rence. Mrtvega so našli na polju Josipa Vičica, ki ga je zadela pri džu kap.

Ribemberk. Občinska uprava je najela pri gorški mestni hrezniki posojilo v znesku 44.000 lir, ki ga je gorški pokrajinski svet že odobril. — Sv. Križ nad Trstom. Smrtno se je ponesrečil 80letni Ivan Tenca, ki ga je pregal vlak, ko je hotel preko železniške proge.

V Gorici se je v ul. Vittorio Veneto 14 septembra pojavil požar, ki je uničil mizarsko delavnico Francu Pavšiču in je gorzil, da se bo razširil na sosednja poslopja. Gasilci, ki so prišli na lice mesta, so požar takoj pogasili. Pavšič trpi kljub temu 1.000 lir škode, ki pa je pokrita s zavarovalnico.

Kobarid. Zaradi tavine so bili ovajeni Ivančič Dominik in Alojz Lazarovi, oba iz Kobarida. Zaradi laži pa so morali pred sodišče, ovajeni od karabinerjev iz Tolmina, Skubin Ivan, star 74 let, in Tereza Ivančič, stara 62 let.

Sovodnje. — Tihotapstvo tobaka je spravilo v zapor 20letnega Pjele Franca iz Sovodnji, pri katerem so našli pri preiskavi večjo količino tobaka, saharina in ostalega, kar je prinesel tajno iz Jugoslavije. Z njim je moral v zapor tudi 19letni Mladenčič.

Naš rojak, jezuit Janez Erlich, star 27 let, doma iz Zabnice pod Sv. Višarji, odpotuje v mesecu oktobru kot misionar v Indijo. — (Agis).

Izdaki za javna dela so pričeli v Juljski Krajini v zadnjem času vidno razpadati. Po statistiki so znašali redni in izredni izdatki v l. 1935 21.30 milijonov, l. 1936 20.6 milijonov, letos v juniju pa je 1,6 v primeri z lanskim junijem 24.

Iz reške ladjedelnice so spustili v morje rušilce »Liro« v prisotnosti številnih zastopnikov oblasti.

Jubilej največje pomorske pobjede Hrvata proslavljajo je bio u subotu pred Makarskom, gdje je ujedno bio i pomen palim junacima. Ovu pobjedu su izvojevali Hrvati 1050 godinu pred Mlečanima, kad je poginuo i mletački dužd Petar Candiano.

Daily Telegraph donosi senzacionalnu vijest iz Berlina, da ondje operade na raspadu. Male antare time, što se pokušava Austriju, Mađarsku i Jugoslaviju privesti k ovini Rim—Berlin.

Po naših želji razjasna med živino teška kužna bolezen na splovlivih. Škoda, ki je prizadela kmetovalcem, je izredno velika in vsi pričakujejo ob izlastitvi, da bodo storile vse, da se bolezen čimbolj omeji.

Ker je hotel brez dovoljenja preko meje, je bil Vencoslav Kopal iz Cerknega obsojen na 3 meseece zopora in 2000 lir globe.

V Buenos Airesu je 30 avgusta umrla Olga Harit roj. Lozar, doma iz Vrčtovina na Vrgatiškem. Poleg mola za prčta dila vlogička, iz Vrčtovina je tudi komaj 14let starna Rastica Kander, ki je tudi umrla v Buenos Airesu.

Pretekli teden se je peljalo skozi Ljubljano okoli 220 Italijanski delavce, članov Italijanske delavske zveze iz Rima. Peljali so se v Budimpešto.

V Argentini je umrl po daljši bolezni pretekli mesec Josip Komel iz Gorice, ki zapušta doma ženo in sedem let staro hčerko, ki sta se pred dvema letoma vrnili v domovino.

30.000 nemških delavcev bo prišlo v Italijo na obisk.

U FOND »ISTRE«

Kopal Franjo, Zagreb ... D 6.— U prošlom broju objavljeno D 41.460,60 Ukupno D 41.466,60

GOSTIONICA »MORSKI VAL«

Petrinjska ul. 29

Sastajalište Istrana!

Dobra domaća i prima exportna dalmatinska vina. — Dobra domaća košta kao i morske ribe. Moderna ženska kuglana, biljar, šnaps i trešet karte t. t.

Preporuča se za posjet

STIBILJ STANKO

NAŠI POKOJNIKI

† BRADAC ANA

V nedeljo, dne 19 t. m. so pokopali v Katičah pri Divači na Krasu in Istri dobro poznano ugledno gostilničarko in posestnico go. Bradac Ana, ki je dočakala častno starost 85 let.

Poleg velikega števila domačinov so jo spremlili na zadnji poti tudi vsi njeni slonovi in kčerke, ki živijo točasno v treh državah. (Jugoslaviji, Italiji in Avstriji).

V dobrem spominu bo ostala zlasti rečevica, katere ni nikoli odslovlala od svoje hiše praznih rok.

† ANTON DOBLANOVIĆ

U Smoljančima u Istri umro je 18 o. m. Anton Doblanović u starosti od 76 godina. Pokojnik je otac odbornika društva »Istra« u Zagrebu g. Ante Doblanovića.

Pokojniku bila laka istarska gruda, a sinu Anti naše toplo saučestje.

V Ljubljani je umrla v visoki starosti 86 let naša rojakinja Marijga Geržinić, rojena Legović. Za njo žalujejo trije sinovi in hčerka Jospina, por. Bačić. — (Agis).

V Ljubljani je umri naš rojak Dominco Albert, šolski upravitelj v pokouju v 73 leti starosti. Naj mu bo lahka zemlja. Preostalim naše sožalje. — (Agis).

V Trnovem pri Ilirski Bistrici je 28. avgusta t. l. umrl v 73 letu starosti Anton Bobek blviš gozdni čuvaj komisijske za pogodovanje Krasa. Za njim žališe žena in štiri odrasli otroci. Naj počiva v miru, preostalim naše sožalje!

Radi zavratne jetike in brezupnih gmočnih razmer je skočil dne 21. t. m. v Ljublanico naš rojak Lojze Jereb, star 40 let, doma iz Idrije, in itonil. Bobek je bil nakopal v letih brezposelnosti in ker ni imel nujne zdravniške pomoči na razpolago se je tako hitro razvijala, da mu ni bilo več pomoči. Tega se je sam dobro zavedal, in ga je mučilo iz dneva v dan, dokler ni danes obupal nad življenjem. Sorodnikom naše sožalje! — (Agis).

RADI OBLIČNEGA DEŽJA SO NASTALE POPLAVE

Klana, septembra 1937. — (Agis). V teh dneh je bilo pri nas zelo veliko dežja. Nad Gomancem se je utrgal oblak tako, da so bili naenkrat vsi potoki in hudoourniki polni vode, ki je drla v Reko. Nastala je poplava, ki je v Zabljah in Trebanjah napravila veliko škodo, pa tudi v drugih krajih po dolini ob Reki.

PREPOVEDANO SLOVENSKO PETJE

Trst, sept. 1937. Počestit v Ribemberku je sklical v torek 7 septembra vse gostilničarje in jim je javil da prepoveduje slovensko petje po gostilnah.

huda bolezen ne dovoljuje večjega napora in ga večkrat za daljšo dobo prikeneta na bolniško posteljo, vendar se še vedno živo zanima za petje in sploh vse, kar se dogaja v njegovih župniji.

V povojnem času je bil na idrijski realki član proforskanskega zbora, kjer je poučeval vsenjak od prisilne ukinitve zavoda. Za svoje vsestranske zasluge je bil odlikovan z naslovom duhovnega svetnika in tajnega papeževskega komornika.

Vsak človek si s svojim delom piše sodbo. Na temelju večno vladajočih etičnih načel se je slavljence neustrašno boril in deloval v splošno korist izročnega mu ljudstva; sedaj ko pod težo starosti in razmer zapušta toliče svoje delovanje, lahko poč z vednim očesom in zadovoljstvom gleda na sad svojega dela: vsepolno svetlih zmag je v njem vtišnjeno pa tudi bridkih doživlji, ko mu vsled nerazumevanja okolice kako delo ni uspelo, kot se pač vsakemu borilcu dogaja v neprestanem in spreminjajočem se ritmu življenja. Za njim bo ostala neizbrisna sled, ki jo je v tej dolgi dobi zarezal s svojim delom in snovanjem.

Dal Bog, da bi v zaslužnem miru preživel častljivo starost, to so naše iskrene želje slavljence ob njegovem dvojnem jubileju!

